

Стан М В. . Проблема гендерного виховання в освітньому просторі сучасного вищого навчального закладу// Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Педагогічні інновації в освітньому просторі сучасного вищого закладу освіти » (22 березня 2019 року): Збірник тез доповідей/ За заг.ред.д.екон.н., проф.Камінської Т.Г.- Київ,2019 .- С.17-20.

ПРОБЛЕМА ГЕНДЕРНОГО ВИХОВАННЯ В ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ СУЧАСНОГО ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Марія Стан (ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»)

Сьогодні, в епоху глобальних соціально-економічних та культурологічних трансформацій суспільства проблема гендерного виховання студентської молоді стає надзвичайно актуальною. Адже підготовка конкурентоздатного працівника на сучасному ринку праці дозволить говорити і про рівність залучення чоловіків та жінок в усі сфери суспільного життя країни. Крім того, розвиток гендерного виховання стає необхідною умовою для підтримки національної безпеки України, яка в умовах гібридної війни веде активну роботу по захисту та розбудові національної держави.

Зацікавленість у гендерному підході до виховання молоді є доволі актуальним і у зв'язку з переходом до особистісно-орієнтованої освітньої моделі в системі вищої освіти.

Поняття «gender» було введено у науковий обіг у 60-их роках ХХ століття Р.Столером. Коли говорять про проблему статі, то, як правило, закордонні науковці (С. Л. Бем, С. Дж. Вольф, К. Джилліган, М. Кейлен, Л. Ніколсон, А. та Б.Піз) використовують два терміни : «sex»- у випадку, якщо мова йде про біологічні основи поведінки та «gender», коли звертаються до соціокультурного змісту поведінки [3,с. 554].

У зарубіжній психології реалізується гендерно-рольовий підхід, який базується на створенні умов для становлення культури поведінки чоловіків і жінок з урахуванням як їх статевої приналежності, так і вікових, індивідуальних, психологічних особливостей, їх культурного оточення і соціальних запитів [4]. В рамках гендерно-рольового підходу розглядаються три особистісних типи для чоловіка і жінки: маскулінний (володіє якостями мужності і жіночності, але виявляє переважання якостей мужності), фемінінний (що поєднує і ті, і інші якості, проте якостей жіночності дещо більше) і андрогінний (поєднує мужність і жіночність в рівній мірі). Звідси випливає, що і чоловік, і жінка можуть бути віднесені до маскулінного, фемінінного або андрогіного типу особистості [3, с. 556].

Сандра Бем, аналізуючи моделі статевої поведінки (діагностична методика «Маскуліність – фемінінність») виділяє її 8 типів - 4 для чоловіків та 4 для жінок. Це маскулінні чоловіки та маскулінні жінки; фемінінні чоловіки та фемінінні жінки, андрогінні чоловіки та андрогінні жінки; недиференційовані чоловіки та жінки [2].

Аналіз результатів дослідження за даною методикою дозволяє стверджувати, що у студентському середовищі вищої школи переважає андрогінний тип, який у сучасній соціокультурній ситуації є найбільш адаптованим до життя.

За твердженням американських дослідників, в суспільстві існує тенденція відтоку жінок з виробничої сфери у зв'язку з обмеженням себе ролями дружини, домогосподарки і виховательки своїх дітей [2, с.305]. На нашу думку, така ситуація дозволяє вважати недостатньо обґрунтованими існуючі підходи гендерного виховання, як у вітчизняній, так і зарубіжній системі освіти. Тому вважаємо за необхідне створення нового підходу до гендерного виховання, що представляв би собою синтез вже існуючих, взаємодоповнюючих один одного підходів. Такий погляд на проблему відповідав би особистісним запитам і потребам чоловіка і жінки для їх більш повної реалізації в усіх запропонованих їм суспільством соціальних ролях.

У рамках такого підходу розглянута проблема може бути вирішена шляхом розробки концепції гендерного виховання особистості, створенням нової гендерної освітньої технології або проектуванням соціокультурних гендерних практик. Створення гендерної освітньої технології передбачає оптимізацію досвіду гендерного виховання, накопиченого за кордоном і в Україні.

В умовах впровадження новітніх освітніх стандартів (НУШ, Закон України про Вищу освіту) необхідна інтеграція або вдосконалення діючих сучасних освітніх технологій, які спрямовані на реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії учнів. Розробка індивідуальної освітньої траєкторії (І. Іванова, О. Цокур) [1] з урахуванням гендерних характеристик учнів та студентської молоді сприятиме більш повній особистісній їх реалізації в різних сферах діяльності при виконанні в майбутньому не тільки цивільних, виробничих, а й сімейних ролей. У зв'язку з цим виникає необхідність перегляду змісту навчальних програм і різнорівневих завдань, які пропонуються в школі, у ЗВО на предмет їх відповідності гендерним особливостям учнів, студентів і набутому ними життєвого досвіду.

Значну роль в процесі пошуку доцільних шляхів вирішення проблеми гендерного виховання на всіх щаблях освіти хлопчиків і юнаків, дівчаток та дівчат відіграє інноваційний потенціал педагогів. Потенційні можливості педагогів, вчителів, вихователів обумовлені рівнем їх професійно-педагогічної культури і компетентності. В даний час реалізація готовності педагогів-практиків до впровадження гендерного виховання в освітній процес не має обмежень, але за об'єктивно існуючих причин вона є ускладненою.

Таким чином, перспективним напрямком гендерного виховання в умовах школи, дитячих освітніх організацій, середніх спеціальних закладів та закладів вищої освіти є організація освітнього процесу з урахуванням ієрархії всіх його структурно-функціональних рівнів.

Необхідна більш чітка державна гендерна політика, що заснована на синтезі різноманітних наукових підходів у сфері освіти з повною відмовою від

горизонтальної та вертикальної професійної гендерної сегрегації. Різноманіття практичних рішень обумовлено рядом причин, пов'язаних з науково-методичним, технологічним, психолого-педагогічним, матеріально-технічним, кадровим забезпеченням гендерного виховання в системі вищої освіти та у взаємодії наукових, громадських та державних установ. Сьогодні на часі є вимога до формування нової плеяди педагогічних працівників, які усвідомлюють важливість гендерного підходу до розвитку суспільства із повною відмовою від дискримінації за гендерною ознакою, педагогів здатних творити освітнє середовище вільне від гендерних упереджень. Адже людина, вільна від гендерних кліше у професійній сфері позбувається психологічних та соціальних кайданів заборони, осуду, зневаги, страху та здатна створити якісно кращий, елітарний продукт.

Саме тому гендерна соціалізація студентської молоді є одним із пріоритетних завдань вищої школи. І чим швидше в освітньому просторі утвердяться основні постулати гендерної рівності, тим швидше буде усунена гендерна асиметрія у сфері зайнятості і тим комфортніше буде почувати себе випускник ЗВО на своєму робочому місці.

Література

1. Гендерне виховання (GENDER EDUCATION)
http://eprints.zu.edu.ua/23724/1/Остапчук_О...PDF
2. Ильин, Е.П. Дифференциальная психофизиология мужчины и женщины [Текст] .СПб.: Питер, 2002. 544 с.
3. Палій А.А. Диференціальна психологія: Курс лекцій. – Івано-Франківськ:ВДВ ЦІТ Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2007. 776 с.
4. Пиз А.,Пиз Б. Язык взаимоотношений мужчина женщина.- М.:Изд-во ЭКСМО-МАРКЕТ,2000. 238 с.